

ישראל עזרת

מהפסוק הקודש

"ירע שמשון"

לרבי שמשון חיים נחמני זיע"א

פי תצא למלחמה וכו' אמרו ז"ל במלחמת רשות הפתוח מדבר, דמלחמת ארץ ישראל כתיב בהו' לא תחיה כל נשמה וכן פרש"י ז"ל, יש מקשים אם כל עצמה של יפת תאר לא התרה אלא כנגד יצר הרע למה לא התירה הפתוח מטעם זה אף במלחמת חובה, ותרצו לפי דרכם. ולדין נראה לומר שכל ששהה של יפת תאר בשאר מלחמות הוא כנגד יצר הרע כד האסור שלה בארץ ישראל הוא כנגד יצה"ר, אמנם האי כדאיתיה והאי כדאיתיה שהרי נודע שיהושע שלה ג' פרוזונמאות וכו' הרוצה להשלים ישלים (עין תוספות גיטין מו ע"א משם הירושלמי), ופרשו הפוסקים שקודם התחלת המלחמה לא היו בכלל לא תחיה כל נשמה, וזהו הטעם שקבלו רחב הוונה ונסבה ליהושע אבל אותם שלא השלימו קדם שיתחיל יהושע המלחמה כתיב בהו' לא תחיה כל נשמה והטעם ע"ז צ"ל שהקפ"ה רצה להורות לישראל שאותה הארץ הפוכה אינה יכול לסבל אנשים רעים וחסאים ואין להם תקנה אלא לשוים קדם שיגמור הדיון עליהם לרעה שאח"כ לא תועיל להם תשובתם, וכדכתיב "ואבדתם מהרה מעל הארץ הפוכה" וכו' וכן היה בישראל שלא שמעו לקול הנביאים ובאתה עליהם הרעה ולכן אסרה התורה עליהם היפת תאר במלחמת א"י להראות להם דבר זה שיהיה להם למופת נגד היצר הרע שלא יעבדו מלעשות תשובה קדם שיהיה גור דינם שהרי גם הרשעים הושבים לעשות תשובה, אבל אומרים שיש להם זמן כדאמרו יודעים רשעים שדרכם למיתה אלא שיש להם חלב על פסליהם, וזו היא עצתו של היצה"ר, ועוד ז"ל דקשיא מעיקרא ליתא, שהרי כתב הרמב"ם בפ"ח מהלכות מלכים אין אשת יפת תאר מתרת אלא בשעת השביה עכ"ל, ושעת השביה הינו לאחר המלחמה הינו לאחר הריגת האויבים וכו"א "והפית את כל זכורה לפי הרב" וכו"א "רק הנשים והטף והבהמה תבואו לה" וכו' ובשלמה במלחמת שאר האמות יש שעת שביה אף בנשים לאחר הריגת הזכרים אמנם במלחמת ז' אמות אין שעת שביה כלל אלא במזון ולא בנשים שאדרבא מחזיקים להרגן ומשום הכי לא שיד שם יפת תאר. ועוד במלחמת א"י היא חובה על כל ישראל להרוג כלו ואין בידו להחיותה שהרי האחרים יתרגוה, משא"כ בשאר מלחמות שהרשות ביד כל א' לקח שבי ומלכות ולפטר בנייהם.

בנה והגן על ביתך

ובד בבר על האדם לשים לב למצבו, האם לצד משאלת הלב והרצון להשלים את המעבר מהעולם הזה לעולם הבא בבטחה, אינו עושה את ההפך, ובמקום להתרחק ולברח מהסכנה, מזמנה אליו ומקבלה בזרועות פתוחות? דגמה לכה, ברוח התקופה, המחזיק בראשיתו מכשירים הרסניים המטמאים את מחו ומטמטמים את שכלו באסורים, כי אז כמו ידיו מחריב את ביתו הנצחי והריהו שתרף פעיל עם היצר הרע להרס עצמו.

דגמה נוספת, החובר לבעלי עברה [גם טפוסים נחמדים ובעלי מדות טובות...] ללא ספק שהתנהגותם הנוגדת את ההלכה שנתנה בסניני, משפיעה עליו ומקשה בו את רגש עבודת השם יתברך; וכיון שאיכותה ושכרה של מצוה נמדדת ברגשות קודש של יראה ואהבה ושמתה הכרוכים עם עשיית המצוה, ובהתאם לאלו חזקים של המלאכים הטובים הנבראים ממצוה ואיכותם של חמרי הבניה ממנה יבנה ביתו הנצחי, והחברות עם בעלי אמונה קרה וכאלו שאינם מדקדקים במצוות, מונעים ממנו את הטוב הזה, ומה לו כי ילין על היצר הרע בשעה שהזמינו לביתו, הצמיד את כלי המשחית שלו ללבו ולעיניו, וחובר לחליו עושי דברו!?

ועל דרך זה דרשו בספרים את המשך לשון הכתיב "ועשית מעקה לגגך" - אתה, החפץ בשלמות בנין ביתך האמתי והנצחי, עליך להגן עליו בעוד מועד, בהשמת גדרים וסגנים לכל יקרב אליך החטא. ורמזו זאת בראשי התבות של מילת "מעקה" - ה'רהורי ע'ברה ק'שים מ'עברה. וזהו "לגגך" - הראש שהוא גג הקומה, משכן המח, שפכל שישמור עליו בטוהרה מפני מחשבות והרהורים רעים, כך תגן על שלמות ביתך הנצחי. ועוד ידוע שגם מצוות שמעריך בהם סיגים של פנויות לא טהורות, גאנה וכדומה, פוגעים באיכות המצוה ובשלמות השכר - בביתו החדש והנצחי, ובעשית גדרים מפני אותם פניות, יכשיר את הבית האמתי שלו, שם יחיה לאחר אריכות ימיו ושנותיו. ועל דרך זה נראה לרמז בהמשך הכתיב "ולא תשים דמים בביתך" - השמר מקל מעכב שיקלקל לך את בנין הבית, שלא תבוא למצב של "כי יפל הנפל ממנו". ולשון "כי יפל" משמעותו בעתיד, ולשון "הנפל ממנו" משמעותו בהנה. ונראה שרמזו כאן על דרך האמור, שמתקיימת הבנין הוא בראשיתו, והזנחת פרטים עלולה לספן את המבנה, כך גם הנפילה בעתיד נקבעת כפי הנהגתו בעולם הזה, בעודו בהנה.

נאמר בפרשתנו (כב, ח) "כי תבנה בית חדש, ועשית מעקה לגגך, ולא תשים דמים בביתך פי יפל הנפל ממנו". הוראה זו שענינה השמת גדרים כדי למנוע לאסון, נראה לדרשו גם לבית האמתי של האדם היא חלקו ונחלתו בעולם הגמול. בית זה, אליו יבוא ויבנס לאחר אריכות ימיו ושנותיו, הולך ונבנה בימי חייו בעולם הזה [אנב, מהטעמים שמרן רבינו יוסף קארו זיע"א פתור בשם "בית יוסף" לחבורו על ה"טור", מסביר בהקדמתו (בטעם השני) "כי זה חלקי מכל עמלי והוא ביתי בעולם הזה ובעולם הבא"]. והעולם הזה נחשב לפרוודור הבית ביחס לטרקלין - לבית עצמו, שהוא בעולם הנצחי.

ובנה שבעולם, כאשר אדם בא לבנות בית למגורים קבועים, ישתדל שכל הבניה תתנהל על הצד הטוב ביותר, כי כל סטייה של מילימטר בתכניות המתאר ואחר כך, בפעל, בהצקת היסודות לבנין, תעקם את כתיביו ותשליך על כל צורתו ובטיחותו. כמו כן, בנוסף להנדסת הבית ועצובו, ישים לב לחמרי הבניה, שיהיו חזקים ואיכותיים, שהרי חמרים ירודים באיכותם עלולים לפגם את הבית לנצח. כמו כן ישתדל לשים לב שהשטח והבניה יהיו שלו משו, שאם לא כן, עלולים לצוץ מערערים שונים שימנעו ממנו להכנס לבית. גם עליו לשים לב לשכנים טובים, שלא יפריעו את מנוחתו. וכנהה פרטים שונים שללא שימת לב עלולים להשליך על מנוחתו ושלותו. לכל אלו נדרש האדם בעוד מועד, כי לאחר שכבר הבית בנוי, הקלקול הוא חסר תקנה.

ועל דרך זה נראה לומר גם על הבית הנצחי שבעולם הבא; "כי תבנה בית חדש" - כאשר אתה בעורך בעולם הזה שוקד על בנין ביתך החדש, עליך לשומרו מפני החטאים שמעכבים את הכניסה למנוחה הנכונה בגן עדן ומצריכים להקדים לכניסה מרוק ונקוי החטאים בגיהנם.

המעקה לגגך

כל בר דעת חפץ לעבור את החיים בשלום, לשאת ברכה אמיתית בעמל העולם הזה, שתיניב פרות טובים מהם יתפרנס בעולם הבא, לזכות לראות את ביתו הנצחי בנוי לתלפיות, ללא עכובים מיתרים בפניסה, וללא פגמים במבנה הבית. בני אדם גם מודעים ליצר המעכב את משאלת הלב הזאת, דרך הנסיונות הקשים, המתקיים והמרים שמציב לפתחם. ולכן לפני הכל יש להרבות בתפלה לפני השם יתברך שישמרנו מהיצר הרע, ואלמלא עזרת השם במלחמה נגד היצר, אין אדם יכול לעמוד כנגדו.

מבצר של בטחון

נושא הבטחון בספר התהלים בהשם יתברך עולה בתדירות, פידוע לכל המעין בשירות דוד המלך עליו השלום. ישנם מזמורים שכל ענינם השענות מחלטת בהשם יתברך מבלי לירא כלל מאיומי הפרענות שמסביב, נזכיר שנים מהם; "מזמור לדוד ה' רעי" (מזמור כג) וכיון שפך "לא אחר" כי השם יתברך מוליך אותי בדרך הטובה ביותר עבורי, וגם במעברים של גיא צלמות איני רוא בידעי שהשם עמדי. ולאחר תאור שלותו תחת הנהגת השם יתברך, מובאת משאלת לבו: "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושבתתי בבית ה' לארך ימים". והמזמור הנוסף – "לדוד ה' אורי וישועי" (מזמור כז) וכיון שפך "ממי אירא?" והיות ש"ה' מעוז חיי, ממי אפחד?" וממשיך לתאר את המרעים החפצים לאכול את בשרו, ואת צרו ואיביו, את מחנה האויב הסוגר עליו ואת המלחמה שבפתח וכו' וכו', ולמול כל זה עומד ללא מורא וללא כל פחד. וגם כאן הוא מוסיף משאלה: "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו" וגו' – ראו בהמשך המזמור שכל בקשותיו נמשכות ממשאלה יחידאית זו.

והדברים מלמדים כי הבטחון האמתי ותחושת הרגע וההשענות המחלטת שתתכן לאדם היא בשבתו בבית השם יתברך. זו תמנע ממנו איום ויחגי ואיום גשמי. זו אשר תחליש ואף תחסם את כחו של היצר הרע המבקש את נפשו. הישיבה בבית השם בעולם הזה, תביאהו לחסות בנעם ה' ולבקר בהיכלו גם בעולם העתידי, ובזה בנה ביתו האמתי בעולם הבא.

אמרו חז"ל (ספ"ה נב ע"א; קדושין ל ע"ב) "תנא דבי רבי ישמעאל, אם פגע בך מנוול זה [יצר הרע שמתגרה באדם, כמובא ברש"י] משכהו לבית המדרש, אם אכן הוא – נמוח. אם ברזל הוא – מתפוצץ" וכו'. הנה כי פן הביאה לבית המדרש מכניעה את היצר. ולכן על אף שכל למוד תורה מכניע את היצר ובכל מילה של תורה נוסף 'חמר' איכותי לבנין ביתו הנצחי, על אחת כמה וכמה כאשר למוד תורה נעשה בבית השם. ובפרט כאשר היצר הרע כבר פגע באדם, שעליו לצרף הגנה נוספת בסגלת ישיבת בית השם כדי להסירו מעליו, כפונדק.

[והנה אמרו חז"ל במסכת ברכות (ה ע"א) "אמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש, לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר (תהלים ד, ה) רגזו ואל תחטאו. אם נצחו, מוטב. ואם לאו יעסק בתורה, שנאמר (שם) אמרו בלבבכם. אם נצחו, מוטב. ואם לאו, יקרא קריאת שמע, שנאמר (שם), על משפכם. אם נצחו, מוטב. ואם לאו, יזכור לו יום המיתה, שנאמר (שם) ודמו סלה". נשים לב שפאן לא נזכר גם הליכה לבית המדרש. ונראה לומר, שבמאמר זה מדבר במאבק התמידי שיש לאדם עם היצר, ואלו במאמר הקודם (אם פגע בך מנוול זה וכו') מדבר כאשר היצר הרע כבר פגע באדם, שאז עליו להוסיף הגנה ותחמשת כדי לנצחו ונה יעשה בלמוד בבית המדרש.]

השהות בחברת לומדי בית המדרש יוצרת חמימות בלמוד התורה ובעבודת השם. מה שאין בסביבת הרחוקים מלמוד תורה, שאדרבה השהות בקרבם עשויה לקרר את חמימות העבודה. ועל כל גורם צנון בעבודת השם נתן ללמוד מחיית צמלק, עליו נאמר בסוף פרשתנו (כה, יח), "אשר קרד בדרך" וגו', שהוא במשמעות של קרירות [עין רש"י כמה פרושים למשמעות "קרד"]. ועלינו להעביר מרשותנו גורמים כאלו, שמרחיקים אותנו מקרבת אלוקים ועבודתו יתברך.

וכאמור, ערך הבית נמדד גם בהתאם לשכנים שמסביב. ועל דרך זה נראה ללמוד יתרון נוסף בלמוד התורה בחברת לומדי תורה בבית המדרש, שפפי השכנים שבחר בעולם הזה כך יהיו שכניו בעולם הבא. ואף אחד לא היה רוצה להמצא בעולם הגמול בחברת בעלי עברה שמקומם במדורים לא רצויים כלל...

וימים אלו של חדש אלול יפים ביותר לקבלת החלטה טובה לפקד יותר את בית המדרש ולהמצא בין לומדי תורה. זאת ועוד, הלמוד בבית המדרש מוסיף זכיות לאדם, בנוסף על עצם הלמוד [וכפי שהרחבנו בעבר מסגלות ההליכה לבית המדרש לצבירת זכיות רבות, ראה מאמרנו לפרשת בחקותי ועוד] ומי אינו זקוק לתוספת זכיות בימים אלו, לקראת יום הדין, שתכריע את מצבנו בשנה הבאה ובחיים בכלל. ובזה מראים נכונות שאנחנו חפצים בקרבת אלוקים – אני לדודי ודודי לי, ולכן אנחנו פוקדים יותר ויותר את ביתו. וכידוע הפבא

סאלי זיע"א שעל אף שבינו היה קודש לתורה ולתפלה, היה מסתגר כל חדש אלול בבית מדרש מרחק ומפריש את עצמו מכל העולם כדי להוסיף קרבת אלוקים בימים אלו. וכנהנה מובא על עוד רבים מצדיקי הדורות.

צעקה הנערה... אין לנערה חטא מות

נשוב ונזכיר שיש אחד עם עזיבת הגורמים המביאים לרחוק מקרבת אלוקים, יש להרבות בתפלה בנה ואמתית לפניו יתברך שיצילנו מיצר הרע ונזכה להתקרב להשם יתברך – קרבת אלוקים לי טוב. וכפי שדרשו מהפסוק בפרשתנו (כב, כו) "ולנערה לא תעשה דבר, אין לנערה חטא מות, כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש פן הדבר הזה. כי בשדה מצאה צעקה הנערה המארשה ואין מושיע לה". צעקת נערה מבטאת את צערה ולכן גם כאשר אינה רואה ישועה קרובה לא תחזל מצעקותיה, כך גם אדם מוכיח האדם את רצונו המחלט לצאת משבי היצר. שעל אף שאינו רואה את הישועה קרבה, פיון שאכפת לו מנפשו, אינו מרפה מוצקותיו להשם יתברך שיוציא ממסגור נפשו וישחררו מלפיתת היצר הרע המערים עליו נסיונות קשים. וצעקותיו פורצות למול כל נסיון חדש. ועצם הצעקה מקירות לבו שיצילהו השם יתברך מהיצר הרע, פועלת גדולות ונצורות, והשם יתברך שהוא בוחן לבות וכליות רואה במאמציו לברח מהיצר ושומע את צעקותיו הפגועות והאמתיות, ומנוע מהמקטרגים לפגוע בו. ועל ידי סור מרע ועשה טוב יזכה לחיים טובים בעולם הזה ובעולם הבא.

ויהי רצון שהשם יתברך יזכנו לבנות את ביתנו האמתי ונעשה את רצונו כרצונו ונזכה לשנה טובה ומברכת ולחיים טובים מברכים ומאשרים, וישלח רפואה שלמה לכל חולי עמו ישראל ובכללם לשובשנה בת טובה לארך ימים ושנות חיים בכריאות איתנה ושמחה אמיתית ונזכה לחזות בנעם ה' ולביאת משיח צדקנו ולבקר בהיכלו בבנין בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו אמן.

מישוח המגידים שליט"א

הגיש משה אליהו ש. טל' 0504125671

שבת שלום ומברך

סגולה לעם סגולה • יצועות לעם נועם ברה' • נפלאות תורה ית' • מה רבו מעשי ה' בלם בתורה עשית' • יין של ארץ ישראל

כתב הרה"ק ת"בית אהרן" מפרלין זיע"א (פרים סו): "כל איש ישראל, כל מה שהוא עושה, צריך להיות שבו העשייה יתבחה [ימחה] הזכר של עמלק, וכאשר יהיה נהר בזה כל בר ישראל, אזי בטוח אני אשר היש מהר יהיו פטורים מכל הצרות".
ומובא ב"באר הברכה" שגל פי דברי ה"בית אהרן" הללו, נהג הצדיק הירושלמי רבי זלמן בריוול זצ"ל לכהות את עמלק בעת קיום כל מצוה, והיה אומר בפה קולא "ימח שמו" כשכונתו על עמלק. פעם אחת לעת זמנתו, בצאתו מן המקוה, כאשר קשר את מנגליו, שמע אותו איש אחר שהוא זועק בשקט: "ימח שמו! ימח שמו!..." שאז לפשר דבורים אלו, ומי הוא זה שהתנפל אליו עד שגמר לו כך לקללו, ואם הוא יוכל לעזור לו בזה? השיב רבי זלמן בשלמה שכונתו לעמלק, והזכיר לו את דברי ה"בית אהרן" שפבל מצוה צריך האדם לכוון שברצונו לכהות ורעו של עמלק, ובעת הזמן הראוי לקלל את עמלק, בהיותו מקים הלכה משלחן ערוך (ארה חיים ב, ד) באופן קשירת המנגלים. ולכן ככונן לכהות שמו וזכרו של עמלק מתחת השמים, והקללה היא שבו המצוה ימחה הקב"ה את שם עמלק מתחת השמים במהרה.]

בשובע שעבר הזכרנו שפרות ארץ ישראל יש בהם קדשה ומסגלים לתוספת כח והכמה. והנה בפרשתנו מובאים דיני בן סורר ומורה (כא, יח) ואמרו חז"ל מאימתי מתחייב בן סורר ומורה, "משיאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין האיטלקי" (סנהדרין ע ע"א). ונחלקו הראשונים בהגדרת יין האיטלקי, שלפי רש"י הוא יין משבת, ולפי ה"ר רמה" מדבר בשעור גדול (ויין האיטלקי הוא גדר של שעור).
רבי ראיוב מרגליות זצ"ל ("מרגליות חיים" סנהדרין שם) מבאר הגדרה נוספת, לפיה עולה חשיבות פרוותיה של ארץ ישראל. כי הנה בן סורר ששתה את היין שגנב בסעודת מצוה אינו מתחייב, כי סעודת מצוה לא תהיה לו למכשול, ואדרבה תכניס קדשה לגופו, שלא יתדרדר ויגיע למצב של ילסטם את הבריות. ועל דרך זה יין האיטלקי הוא יין שנסחט מענבים של חוץ לארץ, אף אילו היה נסחט מענבים של ארץ ישראל, היתה קדשתה משפיעה עליו שלא יתדרדר (עין שם דברי ברכיה).